

Δρ. Κώστας Παπαρρηγόπουλος

Σφακίων 33, 18534 Πειραιάς

Τηλ: +302104116824 / +306946012070

E-mail: kraparrigopoulos@yahoo.com

Βιογραφικό Σημείωμα

Σπουδές

2008: *Διδακτορικό δίπλωμα* στη Μουσικολογία από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Θέμα διατριβής: *Δυτική και Ανατολική προσέγγιση του Τυχαίου στη μουσική των Ιάννη Ξενάκη και John Cage τις δεκαετίες 1950 - 1960*. Επιβλέπουσα ερευνήτρια: Αικατερίνη Ρωμανού.

Περίληψη: Η εργασία αυτή είναι μια συγκριτική μελέτη της χρησιμοποίησης του *Τυχαίου* στη μουσική από τον Ιάννη Ξενάκη και τον John Cage, τις δύο κύριες φυσιογνωμίες της τάσης αυτής, στις δεκαετίες 1950-60. Η μελέτη γίνεται υπό το πρίσμα ενός διαχωρισμού μεταξύ "δυτικής" και "ανατολικής" προσέγγισης του τυχαίου, ο οποίος αναδεικνύεται μέσα από τα μουσικά έργα και τα θεωρητικά κείμενα των δύο συνθετών. Ο Ξενάκης υιοθετεί μια "δυτική" προσέγγιση, ανατρέχοντας στη δυτική φιλοσοφία και ιδιαίτερα στην επιστήμη, ενώ ο Cage μια "ανατολική", σύμφωνη με τις ανατολικές φιλοσοφίες και ιδιαίτερα με τον Ζεν Βουδισμό.

Η εργασία αυτή στοχεύει στην ανάδειξη του τρόπου με τον οποίον οι δύο συνθέτες χειρίστηκαν τον παράγοντα τύχη στα έργα τους, τη μελέτη των συνθηκών που τους οδήγησαν να ενδιαφερθούν και να εισάγουν τον παράγοντα αυτό στην μουσική τους, καθώς και τη συγκριτική ερμηνεία της ανατολικής και της δυτικής προσέγγισης του τυχαίου την οποίαν οι ίδιοι επικαλέστηκαν.

Η μελέτη χωρίζεται σε τρία μέρη: Το πρώτο αναφέρεται στη σχέση του τυχαίου με τη μουσική, με έμφαση στον 20ο αιώνα και ιδιαίτερα τις δεκαετίες 1950-60. Στο δεύτερο μέρος μελετάται η ανατολική προσέγγιση του τυχαίου από τον Cage. Το τρίτο μέρος αναφέρεται στην αντίστοιχη δυτική προσέγγιση του τυχαίου από τον Ξενάκη. Επιλέγοντας μια χρονολογική, κατά το πλείστον, παράθεση του έργου του κάθε συνθέτη, μας επιτρέπεται μια ιστορική θεώρηση μέσω της οποίας γίνονται ευδιάκριτες οι σχέσεις του μουσικού έργου με άλλες "εξελίξεις" που συμβαίνουν ταυτόχρονα και που το επηρεάζουν ή επηρεάζονται από αυτό· κοινωνικές - πολιτικές αλλαγές, σύγχρονες φιλοσοφικές - επιστημονικές θεωρίες, και παράλληλες αναζητήσεις σε άλλες τέχνες.

Μέσα από την αντιπαράθεση των δυο αυτών προσεγγίσεων, αναδεικνύεται η διαφορετικότητα των δύο συνθετών, η οποία πολλές φορές φτάνει μέχρι και την τέλεια αντίθεση, αλλά και η ομοιότητα τους, καθώς και η σχετικότητα της προσέγγισης του κάθε συνθέτη, όπως αυτή διαφαίνεται στις αποκλίσεις που βρίσκουμε από τα πλαίσια που οι ίδιοι έθεσαν σαν βάση του θεωρητικού τους οικοδομήματος.

1997: *Maîtrise Μουσικής* από το Τμήμα Μουσικής του Πανεπιστημίου Paris VIII της Γαλλίας. Θέμα διατριβής: *Οι Φορμαλισμοί στη μουσική του Ιάννη Ξενάκη (Les formalisations dans la musique de Iannis Xenakis)*. Επιβλέπων ερευνητής: Horacio Vaggione.

1996: *Licence Μουσικής* από το Τμήμα Μουσικής του Πανεπιστημίου Paris VIII της Γαλλίας με ειδίκευση στη: *Σύνθεση Υποβοηθούμενη από Ηλεκτρονικό Υπολογιστή (Composition Assistée par Ordinateur)*.

1995: *DEUG Μουσικής* από το Τμήμα Μουσικής του Πανεπιστημίου Paris VIII της Γαλλίας.

1985: *Maîtrise Χωροταξίας* από το Institut Français d'Urbanisme (Paris VIII). της Γαλλίας. Θέμα διατριβής: *Μία Εργατική Πόλη στην Περιφέρεια της Αθήνας. 1959-1982, Στόχοι και Αποτέλεσμα (Une Cite Ouvrière dans la périphérie d'Athènes. 1959 - 1982, Objectifs et Résultat)*. Επιβλέπων ερευνητής: Anatol Kopp.

1981: *Licence Πολεοδομίας* από το Τμήμα Πολεοδομίας του Πανεπιστημίου Paris VIII της Γαλλίας.

1972: *Απολυτήριο* εξατάξιου Γυμνασίου από το Ζάννειο Πειραματικό Γυμνάσιο Πειραιά.

Ξένες Γλώσσες

Γαλλικά, Αγγλικά.

Διδακτική Εμπειρία

- 2008-2016: *Επιστημονικός Συνεργάτης* πλήρους απασχόλησης στο Τμήμα Μηχανικών Μουσικής Τεχνολογίας και Ακουστικής του Τεχνολογικού & Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Κρήτης. Διδασκόμενα μαθήματα: Στοιχεία Θεωρίας και Σημειογραφίας της Μουσικής (θεωρία και εργαστήρια, Finale, Sibelius, EarMaster Pro), Ιστορικά και Μορφολογικά στοιχεία της Μουσικής II, Ιστορικά και Μορφολογικά στοιχεία της Μουσικής I (-11), Ιστορικά και Μορφολογικά στοιχεία της Μουσικής III (άσκηση) (11-12), Σεμινάρια (Μουσική του 20ου & 21ου αιώνα, Μεθοδολογία της έρευνας) (-11).
- 2015-2016: *Διδάσκων* στα τμήματα "Μουσική Τεχνολογία" και "Ηχολήπτης - Μηχανικός Ήχου" του Ι.Ι.Ε.Κ. ΑΚΜΗ. Διδασκόμενα μαθήματα: Μουσική Τεχνολογία, Θεωρητικά της Μουσικής, Μουσική Ανάλυση, Οργανογνωσία, Ιστορία της Μουσικής.
- 2015-2016: *Διδάσκων* στο τμήμα "Εφαρμοσμένων Τεχνών Χορού" του Δ.Ι.Ε.Κ. Νίκαιας. Διδασκόμενα μαθήματα: Ιστορία της Μουσικής, Μορφολογία.
- 2014-2016: *Διδάσκων* στα τμήματα "Ηχολήπτης - Μηχανικός Ήχου" και "Μουσική Τεχνολογία" του Δ.Ι.Ε.Κ. Ο.Α.Ε.Δ. Κηφισιάς. Διδασκόμενα μαθήματα: Θεωρητικά της Μουσικής, Ιστορία Μουσικής, Οργανογνωσία, Μουσική Τεχνολογία, Μουσική Βιομηχανία, Ήχος για Ραδιόφωνο-Τηλεόραση.
- 2013-2016: *Διδάσκων* στο τμήμα "Μουσική με Τεχνολογία" και "Ηχολήπτης - Μηχανικός Ήχου" του Δ.Ι.Ε.Κ. Κηφισιάς. Διδασκόμενα μαθήματα: Ιστορία Μουσικής, Θεωρητικά της Μουσικής, Ηχοληψία, Μουσική Τεχνολογία.
- 2013: *Διδάσκων* στο τμήμα "Ηχολήπτης - Μηχανικός Ήχου" του ΔΙΕΚ Χαϊδαρίου. Διδασκόμενο μάθημα: Ηλεκτρονική Μουσική Τεχνολογία.
- 2005-2014: *Διδάσκων* στα τμήματα "Μουσική με Τεχνολογία" και "Ηχολήπτης - Μηχανικός Ήχου" του Ι.Ι.Ε.Κ. ΔΟΜΗ. Διδασκόμενα μαθήματα: Βασικά δομικά στοιχεία και έννοιες της μουσικής του 20ου αιώνα, Μουσική Ανάλυση, Ιστορία Μουσικής, Θεωρία Μουσικής, Οργανογνωσία, Θεωρία MIDI, Ηλεκτρονική Μουσική Τεχνολογία, Τεχνικές Σύνθεσης Ήχου.
- 2002-2008: *Διδάσκων* στο τμήμα "Ειδικός Κινούμενης Εικόνας / Ηλεκτρονικής Σχεδίασης Γραφημάτων" του Ι.Ι.Ε.Κ. ΔΟΜΗ. Διδασκόμενο μάθημα: Μουσική.
- 2002: *Διδάσκων* στο τμήμα "Τεχνικός Τηλεπληροφορικής" του Ι.Ι.Ε.Κ. ΔΟΜΗ. Διδασκόμενο μάθημα: Τεχνολογία Πολυμέσων.
- 1999: *Διδάσκων* στο τμήμα "Ηχολήπτης - Μηχανικός Ήχου" του Ι.Ι.Ε.Κ. ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ. Διδασκόμενα μαθήματα: Ηλεκτρονική Μουσική Τεχνολογία, Εργαστήριο Διπλωματικής Εργασίας.
- 1998-2000: *Επιστημονικός Υπεύθυνος Προγράμματος Κατάρτισης*, και *Διδάσκων*, του Κέντρου Επαγγελματικής Κατάρτισης Κ.Ε.Κ ΜΑΝΩΛΑ. Αντικείμενο κατάρτισης: "Ηλεκτρονική Επεξεργασία Ήχου με Ψηφιακά και Αναλογικά Κυκλώματα".
- 1997-2002: *Διδάσκων* στο τμήμα "Ηχολήπτης - Μηχανικός Ήχου" του Ι.Ι.Ε.Κ. ΜΑΝΩΛΑ. Διδασκόμενα μαθήματα: Ηλεκτρονική Μουσική Τεχνολογία, Audio for Radio / TV / Film, Επεξεργασία Μίξη Ήχου, Βιομηχανία Μουσικής, Παραγωγή Μουσικής για Δισκογραφία, Βιομηχανία Radio / TV / Film, Θεωρία Μουσικής, Ιστορία Μουσικής, Μουσική Ανάλυση.

Ακαδημαϊκή Έρευνα

2016: *Arts, écologies et transitions*, Journée de recherche, 13 février 2016, Institut national d'histoire de l'art (INHA), Paris.

- Dans le Cadre de l'École Doctorale EDESTA, sous la Direction de Roberto Barbanti. Équipe de Recherche TEAMeD-AIAC-EA4010, Paris 8 / Laboratoire MUSIDANCE, Paris 8 / Institut Technologique et Éducatif de Crète / Universitat de Girona

<http://www.danse.univ-paris8.fr/actualites.php>

2015: *Música, Societat i Processos de Subjectivació / Jornades Internacionals d'Estudis en Cultura Sonora / 27 - 28 d'Octubre 2015* Facultat de lletres -Universitat de Girona. Direcció: Carme Pardo Salgado.

- Συντονισμός: Roberto Barbanti, Kostas Paparrigopoulos, and Makis Solomos.

- Kostas Paparrigopoulos: "Musique, sons, bruits de la ville: vers une polyphonie sonore"

<http://sonograma.org/Estudis en Cultura Sonora.pdf>

2015: *Iannis Xenakis, la musique électroacoustique / The electroacoustic music*, Επιμέλεια Makis Solomos, Εκδόσεις L'Harmattan, Paris.

- Kostas Paparrigopoulos: "The Sounds of the Environment in Xenakis' Electroacoustic Music".

<http://www.editions-harmattan.fr/catalogue/couv/aplat/9782343066967.pdf>

2015: *Revue Filigrane — Musique, esthétique, sciences, société* n°18 | janvier 2015. Musique et écologies du son. Propositions pratiques pour une écoute du monde.

- Επιμέλεια έκδοσης, μαζί με τους Guillaume Loizillon και Μάκη Σολωμό.

<http://revues.mshparisnord.org/filigrane/index.php?id=655>

2015: *Πρακτικά 3ου Συνεδρίου Ακουστικής Οικολογίας: "Ακουστική Οικολογία και Εκπαίδευση"*, 28, 29 & 30 Ιουνίου 2014, Μουσείο Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, Θόλου 5, Πλάκα, Αθήνα.

- Επιμέλεια έκδοσης, μαζί με την Ιωάννα Ετμεκτσόγλου.

<https://akousedu.wordpress.com/πρακτικα/>

2015: *Transitions des arts, transitions esthétiques: processus de subjectivation et des-croissances. Musique et arts sonores, arts plastiques, danse*. Musée d'art et d'histoire de Saint-Denis, Institut national d'histoire de l'art, Paris 5-7/3 2015.

- Διεθνές Συμπόσιο, διοργανωμένο από τους: Roberto Barbanti, Guillaume Loizillon, Frédérick Duhautpas, Isabelle Launay, Carmen Pardo Salgado, Makis Solomos.

Ce colloque souhaite accompagner certaines évolutions notables qui surviennent actuellement dans le champ des arts (musique et arts sonores, arts visuels, danse...) ainsi que dans le champ des discours théoriques sur l'art qui, récusant l'enfermement de ce dernier dans la sphère du « surplus civilisationnel », cherchent à le revitaliser au contact des questionnements découlant des crises écologique, économique, sociale ainsi que de la crise des représentations que nous traversons. Nous proposons d'utiliser la notion de transition – bien connue dans la sphère de l'écologie – pour aborder des évolutions, radicales ou modérées, qui ne relèvent pas des mutations ou ruptures qu'il est d'usage d'étudier dans l'art moderne : les « mutations » et « ruptures » sont davantage d'ordre formel, alors que les transitions dont il sera question pourraient même aller jusqu'à redéfinir la notion d'art en tissant autrement les rapports de ce dernier avec l'environnement, la société et la subjectivation.

Le colloque s'intéressera à deux types de transition. D'une part, il sera question d'une possible redéfinition de la notion d'esthétique : sans nier l'idée d'une autonomie de l'art, on pourrait la possibilité de déplacer la notion d'esthétique pour revenir à son étymologie – la sensation, la perception ; parallèlement, la notion d'esthétique est de plus en plus débattue dans sa relation avec le champ de

l'éthique. D'autre part, seront abordées les transitions des pratiques artistiques qui, rompant avec l'isolement et l'autocentrement de l'art moderne, s'intègrent davantage dans le monde et par là même, redéfinissent la notion d'art dans sa frontière avec les pratiques quotidiennes, sociales, écologiques.

Deux questionnements traversent ces transitions. Le premier réside dans la question renouvelée du « sujet » : si ce dernier constitue l'objet classique de l'esthétique et de l'art, on peut désormais élargir le débat à l'idée de processus de subjectivation. L'art est un lieu privilégié de production et de recomposition des subjectivations individuelles et collectives, dont le présent projet tâchera de définir les modalités. Avec le second, le mot « transition » renvoie également à la notion de décroissance. Décroître (au sens de l'homo œconomicus) pour croître : s'il est capable de quitter le mode productiviste qu'il a intériorisé, l'art pourrait proposer un modèle tourné vers la qualité plutôt que la quantité, vers l'expérience plutôt que vers l'éphémère consumériste, vers l'interaction avec la nature plutôt que son exploitation pure et simple, pour ne nommer que quelques domaines que plusieurs artistes actuels explorent.

- Kostas Paparrigopoulos : Ouverture du colloque sur la Décroissance.

http://www.univ-paris8.fr/IMG/pdf_programme-colloque-musique.pdf

2014: *40th International Computer Music Conference (ICMC) / 11th Sound & Music Computing conference (SMC), Athens, 14 to 20 September 2014.*

- Kostas Paparrigopoulos: "Creativity through Technology and Science in Xenakis".

- Δημοσίευση στα πρακτικά του συνεδρίου.

<http://www.icmc14-smc14.net>

Abstract: Nowadays it is common for creativity to be linked to technological advancement and there is a widely held impression that new ideas and concepts emerge daily as a result of technology. However, technology and even science and progress are often criticized leading towards a tendency for simplification and more human and natural consideration of reality.

This issue is much discussed in music and one of the field's most representative figures is Iannis Xenakis. His work with technology is well known and widely studied; and allowed him to create a number of highly original and creative artistic compositions. However, he was always aware of the danger of being "trapped by tools". So let us begin by looking at how, and to what purpose Xenakis used technology.

In his work we encounter his desire to justify the world through philosophy. His philosophical considerations touched on different domains and proved extremely fertile in his music, such as, for example, the interpenetration of determinism and indeterminism, or of inference and revelation.

This paper endeavors to highlight certain aspects of his creative process, beginning with his technological realizations and philosophical considerations that touch his music and other work and his relationship with a philosophy of technology.

2014: *3ο Συνέδριο Ακουστικής Οικολογίας, "Ακουστική Οικολογία και Εκπαίδευση" 28, 29 & 30 Ιουνίου 2014, Μουσείο Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, Θόλου 5, Πλάκα, Αθήνα.*

- Μέλος της Οργανωτικής και Επιστημονικής Επιτροπής.

- Κώστας Παπαρηγόπουλος: "Εκπαίδευση, Κοινωνία και Ακουστική Οικολογία".

<http://akousedu.wordpress.com>

Περίληψη: Η εκπαίδευση έχει έναν προφανή κοινωνικό ρόλο. Συνδέεται άμεσα με τις ιδιομορφίες της κοινωνίας μέσα στην οποία λειτουργεί και οι οποίες καθορίζουν ανάλογα τους στόχους της και διαμορφώνουν το περιεχόμενό της. Με αυτό το σκεπτικό, η παρέμβαση μου θα κινηθεί γύρω από τη θέση της ακουστικής οικολογίας μέσα στο γενικότερο κοινωνικό πλαίσιο, σε συνάρτηση με το γεγονός ότι η οικολογία, μέρος της οποίας είναι και η ακουστική οικολογία, βρισκόμενη σε αντίθεση με τις κυρίαρχες ιδέες του καταναλωτισμού, της σπατάλης, της χωρίς μέτρο ανάπτυξης, παίζει ένα ρόλο "φρένου" στην ξέφρενη επιτάχυνση που επικρατεί, πλέον σε παγκόσμια κλίμακα, και που παρουσιάζεται σαν συνώνυμο της προόδου.

Ταυτόχρονα, διαπιστώνουμε ότι οι κυρίαρχες αυτές ιδέες, που διαμορφώνουν και την επίσημη εκπαίδευση, έχουν σαν μακροπρόθεσμο αποτέλεσμα τη δημιουργία κρίσεων. Η κρίση που βιώνουμε σήμερα τόσο έντονα, δεν είναι απλά και μόνο μια κρίση κάποιων οικονομικών δεικτών. Είναι μια βαθιά ανθρωπιστική κρίση που συνδέεται άμεσα με μια βαθμιαία αναπτυσσόμενη ηθική, αισθητική και πολιτιστική στρέβλωση των δυτικών κοινωνιών. Όλες αυτές οι σκέψεις γεννούν ερωτήματα όπως:

- Ποια μπορεί να είναι η θέση της ακουστικής οικολογίας μέσα στο καινούργιο πλαίσιο που έχει διαμορφωθεί; - Ποιες νέες ιδέες και στάσεις ζωής μπορούν να επανατροφοδοτήσουν μια πιο "ισορροπημένη" βίωση της καθημερινότητας; - Ποια μπορεί να είναι η σχέση της ακουστικής οικολογίας με ιδέες όπως αυτές της αποανάπτυξης ή της οικοσοφίας του Felix Guattari; - Τι άλλο μπορούμε να προτείνουμε;

2014: *Soundscape: The Journal of Acoustic Ecology*, Volume 13, Fall/Winter 2013.

- Επιμέλεια έκδοσης τεύχους, μαζί με τον Μάκη Σολωμό.

<http://wfae.proscenia.net/newsletter/index.htm>

2014: *Jornada Internacional Art i Decreixement*, (Διεθνής Ημερίδα Τέχνη και Αποανάπτυξη) Universitat de Girona, 7 Abril a la Sala de Graus de la Facultat de Lletres de la UdG.

Kostas Paparrigopoulos : "Décroissance, musique et environnement sonore : relations et interdépendances".

- Προσεχής δημοσίευση στα πρακτικά της ημερίδας.

<http://www.udg.edu/Noticiesiagenda/Reculldenoticies/tabid/2575/p/36993/language/ca-ES/Default.aspx>

2013: *International "Echo&Polis 2013" Conference: "Sounds, noise and music for re-thinking sustainable city and econeighborhood"*, Athens, Greece, 30 Sep-2 Oct 2013.

- Πρόεδρος Συνεδρίας.

- Kostas Paparrigopoulos: "Environmental Sounds, Music and Ecologies of Sound: a Multidimensional Relationship".

- Δημοσίευση στα πρακτικά του συνεδρίου.

<http://www.event2013.sd-med.org/el/>

Abstract: In the music of the past, we frequently find works inspired by nature, often considered idyllic and pastoral. However, since the early twentieth century the composers became particularly interested to the sounds produced by human activity as well. The sounds of the modern city, mainly emitted by machines, attract the composers, especially those of the avant-garde. We can cite Russolo, Antheil, Varese, Schaffer and "Musique concrète", or Cage and Xenakis.

All these "loud" sounds of modernity didn't seem to have a relationship with sound ecology. It is later, in the seventies, with Murray Schafer when we move away from the noisy city and return to the peaceful nature. With "acoustic ecology" new sound-art tendencies come, like field recording, soundwalks or soundscape compositions. New ethics appear and new interesting debates emanate from questions like: Is it a return to the pre-industrial past? Is it a kind of neo-classicism? Is it an aesthetic moralism?

This paper deals with these issues raised by sound ecology, their influence in music practices and aesthetics and their extensions in philosophy, sociology, psychology or ethics. These issues have a multidisciplinary ecological content and they are not exclusively musical or artistic. They touch the field of Deep and Social Ecology and have affinities with Guattari's Environmental, Social and Mental Ecology.

2013: *Music and Ecologies of Sound. Theoretical and practical projects for a listening of the world*, International Symposium University Paris 8, France 27, 28, 29 May 2013.

- Μέλος της Οργανωτικής και Επιστημονικής Επιτροπής.

- Πρόεδρος Συνεδριών.

- Kostas Paparrigopoulos: "Sons désirables et sons indésirables : Une dichotomie avec plusieurs extensions".

- Forthcoming publication in a book of L'Harmattan editions, Paris, ed. by Roberto Barbanti, Kostas Paparrigopoulos, Carmen Pardo, Makis Solomos.

<http://www-artweb.univ-paris8.fr/spip.php?article1677>

Résumé : La question de sons désirables ou indésirables pour l'oreille humaine est posée, en particulier en musique, depuis très longtemps. Dans cette communication l'intention portera sur la relance de la question à partir du milieu de la seconde moitié du 20e siècle, telle qu'elle apparaît sous le prisme de l'écologie du son. Ici, la question ne concerne pas seulement la pratique et l'esthétique musicale mais elle

devient multidisciplinaire et embrase l'architecture, l'urbanisme, la psychologie, la sociologie, l'acoustique, ... Cette nouvelle dichotomie entre sons désirables et indésirables se propose dans les années soixante-dix par Murray Schafer qui introduira en même temps le dipôle *paysage sonore de basse fidélité "lo-fi"* et *paysage sonore de haute fidélité "hi-fi"*. Ces concepts sont exprimés en termes empruntés de la Théorie de l'Information, en tant que rapport signal sur bruit, dans le but de les rendre aussi mesurables. Dans un paysage sonore "lo-fi" le rapport de signal sur bruit est bas; il y existe des sons forts, et souvent de basses fréquences, qui masquent les faibles. Au contraire, dans un paysage sonore "hi-fi" le volume est balancé et on peut entendre tous les sons. Cependant, il y a une tendance critique qui se lève sur l'utilité et la pertinence de ses concepts, surtout par des chercheurs, compositeurs ou artistes sonores. Ces critiques ont des colorations musicologiques, esthétiques, mais aussi socio-politiques et éthiques. Elles touchent la question de subjectivité et de liberté dans l'art, la relation entre son et quotidien, et elles se prolongent vers la réflexion de Felix Guattari et l'écologie du social. Cette communication va porter sur ces tendances qui, par leur présence et leur contenu, polyphonisent et enrichissent le champ de l'écologie du son.

2012: *Μουσικολογικό και Θεατρολογικό Συνέδριο στη μνήμη Γιώργου Αμαργιανάκη*, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο 27-28 Οκτωβρίου 2012.

- Κώστας Παπαρρηγόπουλος: "Ο Ιάννης Ξενάκης και το Αρχαίο Δράμα".

<http://www.philology.uoc.gr/conferences/Amargianakis/>

Περίληψη: Το μουσικό και θεωρητικό έργο του Ιάννη Ξενάκη τείνει προς μια νέα, αναθεωρημένη άποψη της μουσικής, ειπωμένη σαν μια πανανθρώπινη δραστηριότητα χωρίς σύνορα, όπως είναι και η επιστήμη. Η θεώρηση αυτή φιλοδοξεί να συμπεριλάβει όλη τη μουσική του παρελθόντος, του παρόντος, ακόμα και αυτή του μέλλοντος. Αν και το εγχείρημα του Ξενάκη μοιάζει ουτοπικό, αυτός θα προσπαθήσει να δημιουργήσει, μέσα από την αφαίρεση, μια τυποποίηση-μια αξιωματική της μουσικής, κατ' αναλογία με αυτή των μαθηματικών. Για να το επιτύχει, από την μία πλευρά θα στραφεί προς τις επιστήμες, κυρίως προς τους σύγχρονους κλάδους των μαθηματικών (θεωρία πιθανοτήτων, θεωρία συνόλων, θεωρία παιγνίων...), και από την άλλη πλευρά θα κοιτάξει προς το μακρινό παρελθόν. Σε φωνητικά του έργα θα χρησιμοποιήσει αρχαϊκά, σουμερικά και ασσυριακά φωνήματα ή και λέξεις από τα εβραϊκά. Θα ενδιαφερθεί για το παρελθόν πολιτισμών της άπω ανατολής: είναι γνωστό το ενδιαφέρον του για το θέατρο Νο και Καμπούκι, στα οποία βρίσκει ομοιότητες με το αρχαίο ελληνικό δράμα. [...]

Μέσα στο ενδιαφέρον του Ξενάκη για το αρχαίο δράμα και την ελληνική αρχαιότητα - όπως και για άλλες "αρχαιότητες", άλλων πολιτισμών - μπορούμε να διακρίνουμε την επιθυμία συνένωσης του 'αρχαίου' με το 'νέο', μέσα από την αφαίρεση: "της ενοποίησης του απώτερου παρελθόντος με το παρόν και το απώτερο μέλλον μέσα σε ένα Γενικό Άσμα", όπως ο ίδιος γράφει.

2012: *Xenakis' Electroacoustic Music*, International Symposium, Université Paris 8, E.A. 1572, Esthétique, musicologie, danse et création musicale in collaboration with Cdmc, Grm, Cix, Ircam, Motus, Paris 23-25 may 2012.

- Μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής.

- Kostas Paparrigopoulos: "Les sons de l'environnement dans la musique électroacoustique de Iannis Xenakis".

- Δημοσίευση στα πρακτικά του συνεδρίου.

<http://www.cdmc.asso.fr/fr/actualites/saison-cdmc/xenakis-musique-electroacoustique>

Abstract: During the 20th century, the sounds of the environment - sounds of nature and/or sounds caused by human activity - have been used as music material. This rupture with tradition has contributed greatly to the extension of the concept of music. We may mention the futurists' movement at the beginning of the century, the "musique concrète" group, or the soundscape compositions of the acoustic ecology. [...]

The present paper aims, on the one hand, to highlight the importance of Xenakis' relationship with the environment - nature. This relationship is profound and appears in his musical work, as well as in his theoretical-philosophical approach to music and to existence in general. On the other hand, characteristics of his electroacoustic works that are related to, or may have influenced, older and contemporary tendencies of the electroacoustic music, will be discussed. Especially, this paper will focus on music using the sounds of the environment as music material, such as works belonged to, or affected by, musique concrète, or soundscape compositions related to acoustic ecology.

2012: *Soundscape: The Journal of Acoustic Ecology*, Volume 11, Fall/Winter 2011.

- Μέλος της Επιτροπής Επιμέλειας Έκδοσης Τεύχους.

- Kostas Paparrigopoulos: "In memory of Iannis Xenakis", in Perspectives.

http://wfae.proscenia.net/journal/scape_16.pdf

2011: *2011 World Forum For Acoustic Ecology Conference 'Crossing listening paths'*, Ionian University, Corfu, 3-7 October 2011.

- Μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής.

- Kostas Paparrigopoulos: "On Xenakis and Acoustic Ecology".

<http://www.akouse.gr/wfae2011/>

Abstract: Iannis Xenakis is a composer who expressed a great interest in natural phenomena; the natural paradigm shaped a large part of his musical works as well as his theoretical texts. The aim of this paper is to make apparent a certain affinity that exists between Xenakis' musical - theoretical thinking and the acoustic ecology's intentions. This affinity is apparent in different levels and on various areas of Xenakis' interests: [...]

In his theoretical writings, both musical and philosophical, he often refers to the sounds of nature. His main interest goes to mass natural acoustic phenomena, to "galaxies", or "clouds" of sounds as he calls them, like "the collision of hail or rain with hard surfaces", "the song of cicadas" etc. In a more abstract level, the constitution of these sound masses, the "game" between order and disorder, will first guide him to mathematic probabilities and to "stochastic" music. Other compositional techniques, mainly inspired from a reflection on nature will follow, like arborescences, Brownian motion and cellular automata. Large philosophical abstractions exploited by Xenakis, like Determinism-Indeterminism, also have their sources in the relationship between music and nature.

2011: *Xenakis International Symposium 2011*, Goldsmiths, University of London, London 1-3 April 2011.

-- Μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής.

- Kostas Paparrigopoulos: "Divergences and Convergences between Xenakis and Cage's Indeterminism".

- Δημοσίευση στα πρακτικά του συνεδρίου.

<http://www.gold.ac.uk/media/10.1%20Kostas%20Paparrigopoulos.pdf>

Abstract: Xenakis and Cage could be described as the two main figures in the decades 50-60's who were attracted by indeterminism and used chance in their music. They emphasized originality in both their theoretical and musical works and used chance in many and different compositional ways. Indeterminism shaped a large part of their works and theoretical thinking. Sometimes, their approaches of indeterminism, and of music in general, reach up to a point of difference that permits to qualify them as "oppositional" composers. Other times, their approaches seem to converge.

In this paper, the divergences and convergences between Xenakis and Cage's approach of indeterminism in music will be discussed. More precisely, we will discuss the "traditional" versus "scientific" indeterminism in parallel with the "western-eastern" dipole, the "imitation of nature in her manner of operation", the relation of Xenakis with revelation, intuition and emotions, and the two composers' search of freedom.

2010: *2^ο Συνέδριο Ακουστικής Οικολογίας, Ρέθυμνο, Φεβρουάριος 2010.*

- Κώστας Παπαρηγόπουλος: "4'33", τα Ηχοτοπία της Σιωπής".

<http://www.teicrete.gr/mta/cml/acoueco2010/schedule.html>

Περίληψη: Ο John Cage θεωρείται ως ο συνθέτης που άσκησε τη σημαντικότερη ίσως επίδραση στη διαμόρφωση της έννοιας του ηχοτοπίου και της σχέσης του με τη μουσική. Από τα μέσα της δεκαετίας του 1940, το ενδιαφέρον του για τη φύση θα επηρεασθεί βαθιά από την επαφή του με τις ανατολικές φιλοσοφίες και κυρίως με τον Ζεν βουδισμό. Η επιρροή αυτή γίνεται εμφανής στο έργο του 4' 33", του 1952, όπου οι τυχαίοι ήχοι του περιβάλλοντος και η σιωπή θα χρησιμοποιηθούν σαν τα μοναδικά μουσικά υλικά της σύνθεσης. Στην ανακοίνωση αυτή θα προσπαθήσουμε να αναδείξουμε το σκεπτικό του Cage για τη σχέση των ήχων του περιβάλλοντος και της σιωπής μέσα στο 4' 33", και τις προεκτάσεις της σχέσης αυτής στο μουσικό και θεωρητικό του έργο.

2009: Διεθνές Συνέδριο "Καλλιέργεια της μουσικής τέχνης στην Ελλάδα της Ευρώπης", Θεσσαλονίκη, Μάιος 2009.

- Κώστας Παπαρρηγόπουλος: "Αυτοδίδακτοι και Ετεροδίδακτοι. Η σχέση αυτοδιδασκαλίας και πρωτοτυπίας στο έργο των Ιάννη Ξενάκη και John Cage".

http://www.methexis.uom.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=31:2009-01-23-07-44-19&catid=18:2009&Itemid=99&lang=el

- Δημοσίευση στα πρακτικά του συνεδρίου. ISBN:978-960-98740-2-1.

<http://fagottobooks.gr/details.php?isbn=978-960-98740-2-1>

Περίληψη: Συχνά κάνουμε τον διαχωρισμό των μουσικών σε δύο κατηγορίες: Σε αυτούς που είναι "αυτοδίδακτοι", δεν έχουν δηλαδή ακολουθήσει την επίσημη μουσική εκπαίδευση και σε αυτούς που την έχουν ακολουθήσει, οι οποίοι μπορούν αντίστοιχα να ονομαστούν "ετεροδίδακτοι". Συνήθως τοποθετούμε τους "ετεροδίδακτους" σε υψηλότερο βάθρο από ότι τους "αυτοδίδακτους". Συμβαίνει όμως μερικές φορές η σχέση αυτή να διαφοροποιείται, μέχρι και να ανατρέπεται, καθώς εμφανίζονται "αυτοδίδακτοι" που με το έργο τους επηρεάζουν καθοριστικά τη μουσική δημιουργία της εποχής τους.

Στην παρουσίαση αυτή μας απασχολεί το παράδειγμα δύο "αυτοδιδάκτων" μουσικών, του Ιάννη Ξενάκη και του John Cage, οι οποίοι θεωρούνται από τους σημαντικότερους συνθέτες του δεύτερου μισού του 20ου αιώνα. Οι δυο αυτοί συνθέτες, αντιθετικοί και συγχρόνως συμπληρωματικοί, ασχολήθηκαν με την δημιουργία του "νέου" και μετέτρεψαν σε δημιουργικό πλεονέκτημα την έλλειψη επίσημης μουσικής παιδείας που είχαν.

Μέσα από την πορεία των δύο αυτών "αιρετικών" συνθετών και μέσα από τις απόψεις των ιδίων για την εκπαίδευση, αναδεικνύεται ο προβληματισμός που εμφανίζεται στη σχέση της δημιουργίας - πρωτοτυπίας με την ελευθερία - αυτοδιδασκαλία.

2008: *Musicology Journal of Institute of Musicology of the Serbien Academy of Sciences and Arts*, 8, 2008, ISSN: 1450-9814.

- Kostas Paparrigopoulos: "Xenakis et le Passage vers l'Universel",

<http://www.komunikacija.org.yu/komunikacija/casopisi/muzikologija>

Résumé : La recherche de l'identité culturelle, notamment aux pays qui sont menacés ou se sentent menacés par une culture dominante, peut conduire, bien des fois, au nationalisme et l'isolement. Elle peut aussi, peut-être plus rarement, conduire à des chemins inattendus qui ouvrent de nouveaux horizons non seulement au niveau local mais aussi au niveau universel. Le cas de Iannis Xenakis s'insère dans la deuxième catégorie.

De 1949 jusqu'aux *Metastaseis* (1953-54), sa première œuvre "officielle", Xenakis écrit des pièces dans lesquelles il essaie de marier le folklore grec avec l'avant-garde européenne. En 1955, il écrit un article consacré à ce "mariage", premier et en même temps dernier texte publié sur ce sujet. D'ores et déjà, sa musique se déplace du cadre local et s'étend vers l'universel, avec l'ambition d'inclure toutes les musiques du monde. Dans cette communication, nous allons essayer de suivre ce passage et clarifier certains aspects de cette trajectoire.

2008:., *Πολυφωνία*, τεύχος 12, εκδόσεις Κουλτούρα, Αθήνα 2008, ISSN: 1109-5482.

- Κώστας Παπαρρηγόπουλος: "Ο Ξενάκης και το Πέρασμα στην Παγκοσμιότητα"

http://www.polyphonia.gr/intro_el.htm

Περίληψη: Η αναζήτηση της πολιτιστικής ταυτότητας, κυρίως σε χώρες που απειλούνται – ή νιώθουν ότι απειλούνται – από μια κυρίαρχη κουλτούρα, μπορεί να οδηγήσει πολλές φορές στον εθνικισμό και την απομόνωση. Μπορεί επίσης, ίσως πιο σπάνια, να οδηγήσει σε απρόσμενες λύσεις που ανοίγουν νέους ορίζοντες, όχι μόνο σε τοπικό, αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο. Η περίπτωση του Ξενάκη ανήκει στην δεύτερη κατηγορία.

Από το 1949 μέχρι τις *Μεταστάσεις* (1953-54), το πρώτο "επίσημο" έργο του, έγραψε έναν αριθμό κομματιών, στα οποία η ελληνική παραδοσιακή μουσική ήταν σχεδόν πανταχού παρούσα. Το 1955 γράφει ένα άρθρο, με τίτλο «Προβλήματα ελληνικής μουσικής σύνθεσης», στο οποίο περιγράφει το πλαίσιο ενός πιθανού "παντρέματος" της ελληνικής παραδοσιακής μουσικής με την ευρωπαϊκή μουσική πρωτοπορία. Είναι το πρώτο και συγχρόνως το τελευταίο άρθρο που αφιερώνει σε αυτό το θέμα. Από εδώ και πέρα, η μουσική του εγκαταλείπει το "τοπικό" πλαίσιο και περνάει στο "παγκόσμιο", φιλοδοξώντας να συμπεριλάβει όλες τις μουσικές του κόσμου.

Στο παρόν κείμενο, θα προσπαθήσουμε να παρακολουθήσουμε το πέρασμα αυτό και να ριζούμε φως σε ορισμένες πλευρές του.

2007: *18th Congress of The International Musicological Society, Zürich, July 2007.*

- Kostas Paparrigopoulos: "Xenakis et le Passage vers l'Universel".

http://www.musik.unizh.ch/static/ims2007/html/congress_programme.html

Abstract: The research of the cultural identity, particularly in countries threatened – or feeling threatened – by a dominant culture, may often lead to nationalism and isolation. Rarely, it may also lead to unexpected ways that open new horizons not only at a local but also at a universal level. The case of Xenakis falls into the second category.

From 1949 until *Metastaseis* (1953-1954), his first “official” work, he produces works in which the Greek folklore is almost omnipresent. In 1955, he publishes an article entitled “Problems of Greek musical composition”, in which he outlines the framework of a possible “marriage” between the Greek folk music and the music of the European avant-garde. It is the first and, at the same time, the last published text that he devotes to this subject. From this point forward, his music moves from the local level and extends towards the universal one, with the ambition to include all the music of the world.

In this paper, we will try to follow this passage and to clarify certain aspects of this trajectory.

2007: *Definitive proceedings of International Symposium Iannis Xenakis, Athens, May 2005.*

- Kostas Paparrigopoulos: "Introduction to Western and Eastern approach of Chance in the music of Xenakis and Cage. Theses and Anti-theses",

Paper first published in A. Georgaki, M. Solomos (éd.), *International Symposium Iannis Xenakis. Conference Proceedings*, Athens, May 2005, p. 346-349. This paper was selected for the *Definitive Proceedings* by the scientific committee of the symposium: Anne-Sylvie Barthel-Calvet (France), Agostino Di Scipio (Italy), Anastasia Georgaki (Greece), Benoît Gibson (Portugal), James Harley (Canada), Peter Hoffmann (Germany), Miha Iliescu (France), Sharon Kanach (France), Makis Solomos (France), Ronald Squibbs (USA), Georgos Zervos (Greece)

<http://www.iannisxenakis.org/fxe/actus/symposium.html>

<http://cicm.mshparisnord.org/ColloqueXenakis/>

2005: *International Symposium Iannis Xenakis, Athens, May 2005.*

- Kostas Paparrigopoulos: "Western and Eastern approach of Chance in the Music of Xenakis and Cage. Theses and Contra-theses".

<http://www.music.uoa.gr/xenakis/>

Δημοσίευση στα Πρακτικά του συνεδρίου: *International Symposium Iannis Xenakis, Athens, May 2005.* Conference proceedings, ISBN: 960-214-444-0.

Abstract: Through their work in music theory and composition, Iannis Xenakis and John Cage approach chance from two different points of view. Xenakis adopts a western - scientific approach while Cage adopts an eastern - Zen Buddhist approach. Cage uses chance as a means to reduce personal intervention in the process of the composition, while Xenakis uses probabilities to control chance in the sound masses. In this paper we will deal with the following question: how is it possible for both Xenakis and Cage to realise a music event, following an extra-musical theoretical framework they have set - scientific for Xenakis, Zen Buddhist for Cage? Might it be that the requirements of the musical act impose a differentiation, a deviation from this framework? We will search for answers referring on two of their works, *Music of Changes*, for piano (1951), by Cage and *Herma*, for piano (1960-61), by Xenakis.

Άλλες Επιστημονικές Δραστηριότητες

Από το 2014: Πρόεδρος της *Ελληνικής Εταιρείας Ακουστικής Οικολογίας (ΕΕΑΟ)*, μέλους του *World Forum for Acoustic Ecology (WFAE)*.

<http://www.akouse.gr> , <http://wfae.net>

2012-2015: Συνεργάτης στο *Projet Musique, philosophie et écologie du son*. Labex Arts-H2H, University Paris 8, France.

<http://www.labex-arts-h2h.fr/musique-philosophie-et-ecologie-du-100>

2012-2015: Συνεργάτης στο Πρόγραμμα ΘΑΛΗΣ *Δίεση: Ολοκληρωμένος Σχεδιασμός και Υλοποίηση Συστήματος Δικτυακής Μουσικής Εκτέλεσης*, Πανεπιστήμιο Κρήτης.

<http://musinet.aueb.gr/>

2012-2014: Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της *Ελληνικής Εταιρείας Ακουστικής Οικολογίας (ΕΕΑΟ)*, μέλους του *World Forum for Acoustic Ecology (WFAE)*.

<http://www.akouse.gr>

2011-2013: Συνεργάτης στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα GRUNDTVIG *Listening Cities*, ΕΡΗΜΕΕ, Ιόνιο Πανεπιστήμιο.

<http://gmvllisteningcities.blogspot.gr/2013/11/evenement-gmvl-deluge-en-decembre-lyon.html>